

Úvod

Toto téma považuji za velmi zajímavé, a s rostoucím počtem automobilů na našich silnicích také za velmi aktuální. Nepůsobím sice v pedagogické sféře, ale jako dlouholetý zaměstnanec Městské policie Brno, mohu svými zkušenostmi přispět k problematice dopravní výchovy na základních a středních školách. V průběhu své dosavadní praxe jsem zjistil, že na většině škol není dopravní výchově mládeže věnována taková péče, jakou by si zasloužovala. Od této skutečnosti se odráží i stále vysoký počet úmrtí na našich silnicích, které bývají stále častěji zaviněny nejen řidiči motorových vozidel, ale i nesprávným pohybem chodců po dopravních komunikacích, z nichž jsou to především děti a senioři. Zejména cyklisté jsou rizikovou skupinou. Přestože zatím nikde není uzákoněna nutnost znát dopravní předpisy než cyklisté vyjedou na svých kolech, měli by být informováni a seznámeni alespoň v minimálním rozsahu, týkajícím se znalostí dopravních značení a bezpečném projetí křižovatek. Domnívám se, že učitelé, absolvuující Pedagogickou fakultu zaměřenou na dopravní problematiku, by se uplatnili na všech typech škol, a jejich přínos pro bezpečnost dětí a mládeže na pozemních komunikacích by byl vysoký. Vítám rovněž takové akce, jako je tato konference, kde se mohou konfrontovat teoretické výsledky výzkumného záměru Škola a zdraví pro 21. století a zkušenosti pracovníků, kteří vedou dopravní výchovu v pedagogickém terénu.

Základní školy

Ač má většina našich obyvatel názor, že Městská policie je pouze další represivní nástroj státu, působící vedle již známější PČR, není tomu zdaleka tak. Stačí se podívat ráno na přechody přes vozovky v blízkosti škol, a vidět strážníky dbající o bezpečné přecházení dětí po těchto přechodech. Je to záslužná práce, neboť ne všechny děti jsou doprovázeny svými rodiči, kteří jim pomohou přejít. Ty ostatní jsou odkázány na strážníka, který provoz zastaví a umožní bezpečný přechod na druhou stranu. Už i tady se setkávám s problémy. Děti, a nejsou to zrovna prvňáčkové, prakticky vůbec neznají pokyny strážníka, nebo chcete-li policisty. Auta stojí v obou směrech a ony se rozhlíží doleva, doprava a pak se bezradně dívají na mne, co jim to vlastně ukazují? Většinou si musím pro ně přijít a převést je jako jejich rodiče! Situace na některých školách je už taková, že se na bezpečný přechod dětí přes silnici dohlíží i po jejich vyučování v odpoledních hodinách. Možná se to může zdát neuvěřitelné, ale vycházím ze své osobní zkušenosti.

Před několika lety jsem s kolegy prováděl návštěvy základních škol, kde jsme dětem zábavnou formou vysvětlovali jak přecházet po přechodu pro chodce, jak jezdit na kole a poznávat dopravní značky. Pak se tato forma prevence přenesla na samostatný odbor, který má k dispozici nespočet obrazových a modelových situací, které lépe znázorní jak se mají děti na pozemních komunikacích chovat. Ale i toto je dle mého názoru nedostačující. Při návštěvě školských zařízení si dodnes prohlížím jejich výzdobu. Nemám na mysli obrazy a plastiky vytvořené dětmi a učiteli, ale hledám plakáty s dopravní tematikou. Když se mi podaří nějaké najít, jsou to většinou obrázky dopravních značek hustě seřazených za sebou na velkém formátu, a děti se o toto vyobrazení prakticky nezajímají. Uznávám, že je dnešní doba mnohem jinačí, než byla v osmdesátých letech minulého století, ale i tak se domnívám, že vtipné obrázky dopravních značek, které dětem maloval ilustrátor Miloš

Nesvadba, by se líbily i dnešním dětem, minimálně na prvním stupni základní školy. Dodnes si je pamatují a jsem přesvědčen, že to byl správný směr, jak děti zaujmout pro problematiku Dopravní výchovy.

Při návštěvách základních škol, které z jakéhokoli důvodu stále provádím, mne zajímá, jak se učitelé zaměřují na oblast dopravní výchovy. Pedagogové projevují svou snahu tak, aby děti věděli, že ulice není jen pro hry, a nebezpečí hrozí i nechtěným spadnutím míče do vozovky. Ale zaměření na tento specifický obor postrádám.

Jeden neznámý muž mi kdysi řekl, že na přechodu pro chodce supluji rodiče a školu. Nevěnoval jsem tomu zvláštní pozornost, až doma mne napadlo, že má pravdu. Vždyť dnes i na základní škole pracují učitelé s magisterským titulem a dopravní výchova, by se měla stát součástí jejich poslání vyučovat. V tomto ohledu je velmi vhodné studenty vysoké školy a budoucí pedagogy vzdělávat i v oblasti dopravní výchovy.

Střední školy

Informační technologie, satelitní komunikace a všechny moderní disciplíny jsou ve velké míře zastoupeny ve studiu na vysoké škole, tak proč ne dopravní výchova, když na tomto oboru není prakticky žádný odborník a nad jejich potřebou se nezamýšlí pouze ředitelé škol, ale je především nutností v návaznosti na současný motorizovaný svět? Jak si vysvětlit situaci v USA, kde mohou osobním automobilem jezdit již absolventi středních škol, bez dosažení plnoletosti? Přitom tzv. zletilosti, či jinak věku dospělého jedince, dosahují po dovršení dvaceti jedna let!

V našich podmínkách si osobně nedovedu představit šestnáctiletého řidiče, jak s opatrností projíždí kolem škol a dbá dopravních předpisů. Není možné, aby tento rozdíl byl smazán?

Snad ano, je ale potřebné, aby pedagogové na středních školách měli dostatečné vzdělání v oblasti dopravní výchovy a aplikovali ho v učebních osnovách, jako nedílnou součást vyučování. Autoškoly nás v tomto směru nikam kupředu neposunou. Ne každý student chce vlastnit řidičský průkaz, a ne každý rodič takového studenta, je ochoten zaplatit ne příliš nízkou hodnotu za získání řidičského průkazu svého potomka. I tak je dle mého názoru doba, strávená v autoškolě natolik krátká, že absolvent se po dalších několik měsíců učí zvládat dopravní situace během provozu na silnici.

A znovu se vracím k problému v současnosti velmi populární cyklistiky. Jízdu na kole žádá autoškola nevyučuje, a nezřídká se setkávám při zastavení mládeže na kole s tím, že vůbec nemají ponětí, že se dopustili nějakého přestupku. Jejich vysvětlením je, že oni přece nemají řidičský průkaz, tak jak mají vědět, čeho se dopustili? Jak se vyvarovat zbytečným úrazů a nezřídká i úmrtím? Cílevědomým působením na žáky a studenty ze strany pedagogů, jejich odborným zaměřením na dopravní výchovu. Aby se současný nepříznivý trend nehodovosti a úrazů souvisejících s dopravou snížil na minimum, bude zapotřebí vyučovat dopravní problematiku velmi intenzivním způsobem a s použitím moderních dostupných pomůcek.